

Posudek na bakalářskou práci

Teresa Pyciaková, *Časy a způsoby v hindštině*. UK, Praha 2013, 56 str.

Předkládaná práce si klade za cíl systematicky popsat tvorbu časů a způsobů v hindštině. Podobně jako řada jiných jazyků využívá i hindština dva základní postupy – syntetický způsob (autorka používá termín ‚morfologický‘ způsob) a analytický způsob tvoření (tento termín autorka používá alternativně s termínem ‚syntagmatický‘ způsob). V rámci těchto dvou základních okruhů se pak rozvíjí systém hindského slovesa, přičemž formálně převažuje způsob analytický. Syntetické způsoby tvoření se týkají pouze futura prostého, imperativu a subjunktivu. Jistou zvláštností je sloveso *honā* „býti“, které má celé morfologické paradigma a zároveň hlavní predikativní funkci, často ve spojení s participii ostatních sloves (jak správně podotýká autorka, str. 9).

Práce má kromě stručného úvodu (str. 9–10) tři oddíly věnované obecné definici jednotlivých gramatických kategorií (2. Čas, způsob, vid a rod; str. 11–23), dále pak oddíl věnovaný syntetickému tvoření (3. Časy a způsoby tvořené morfologicky; str. 24–32) a obsáhlejší oddíl věnovaný analytickému tvoření slovesných časů a způsobů (4. Časy a způsoby tvořené syntagmaticky; str. 33–53). Práci shrnuje stručný Závěr (str. 53) a nakonec je připojena základní bibliografie se seznamem zkratk.

Práce je koncipována v kontextu obecně lingvistického poznání, při definici jednotlivých kategorií a tvarů vychází především z prací českých lingvistů Fr. Čermáka, B. Palka, A. Erharta a J. Černého. Vedle toho používá vybrané práce současných indických lingvistů (Omkar N. Koul, Sh. Shukla) a evropských hindštinářů („klasické“ gramatiky S.H. Kellogga a E. Greavese, i moderní popisy od V. Pořízky, Annie Montaut, H. Olphena a S. Kostíče), a opírá se také o českou gramatiku (V. Cvrček a kol. 2010).

Hindské sloveso představuje jednu z velice zajímavých kapitol indických gramatik vůbec, a to potvrzuje i celá řada prací věnovaných hindskému slovesu. Vedle indických badatelů se hindským slovesem zabývali i badatelé evropští. Také Praha byla důležitým centrem v postavě Vincence Pořízky, jehož interpretace slovesných vidů zaujaly světovou badatelskou veřejnost. V jeho stopách např. kráčel i německý indolog Helmut Nespital. Předkládaná práce však si neklade za cíl probírat interpretační problematiku a diskuse k jednotlivým problémům, např. vid apod. (ani to není pro bakalářskou práci vhodné). Hlavním cílem je přehledný popis jednotlivých kategorií a jejich „realizace“, což autorka naplnila velice dobře. Jednotlivé oddíly jsou uspořádány přehledně a systematicky a vedle jasných definic příslušných kategorií a tvarů dokládány příklady ze spolehlivých zdrojů.

Hindština kromě aktivních tvarů vyjadřování (kde sloveso se shoduje s podmětem věty) hojně užívá tvarů pasivních, kde slovesný predikát se shoduje s objektem děje, který je však ve skutečnosti gramatickým podmětem, a ‚činitel‘ (logický podmět) je vyjadřován tzv. agenciálem (neboli ergativem; viz str. 13, 42). Toto činí hindský slovesný podsystém poněkud složitějším, ale o nic méně zajímavým. Podobně tomu je i s tzv. ‚složenými slovesy‘ (typickými pro všechny moderní indické jazyky), což jsou de facto syntagmata, kde druhé sloveso (nazývané též intenzifikátor) ztrácí

původní lexikální význam a modifikuje význam slovesa prvního. A tak bychom mohli pokračovat i s dalšími kategoriemi. Autorka se popisu těchto tvarů a syntagmat i jejich funkčního používání zhostila velice adekvátně a její výklad je jasný a přehledný.

K textu samotného výkladu, který je velice srozumitelný a přehledný, nemám žádné výhrady. Z formálního hlediska nacházím pouze občasné drobné překlepy, které však nikterak nesnižují věcnou a obsahovou hodnotu práce, např.: *s narattivem* v makedštině (str. 16). Drobnosti v bibliografii: zaměnit pořadí GREAVES, ERHART; jméno H. Olphena v bibliografické položce na první místo (str. 54: Aspect, Tense and Mood in the Hindi Verb. OLPHEN, Herman van.).

Způsob členění, výklad a interpretace jednotlivých kategorií dokládají, že autorka má jasný obraz slovesného systému hindské gramatiky. Ve svém popisu věcně a stručně charakterizuje jednotlivé gramatické kategorie a posléze i jednotlivé podsystémy tvarosloví slovesa, jednak syntetického a jednak analytického tvoření. Práce je přehledně uspořádána a může být i východiskem pro případnou další práci zaměřenou na konkrétní problematiku vybraných kategorií nebo jednotlivých gramatických forem a jejich fungování v jazyce. Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji výborně.

Prof. Jaroslav Vacek

19.8.2013

